

A Rákosi-korszak. Magyarország 1945–1956.

ELSŐ FORDULÓ

BEKÜLDÉSI HATÁRIDŐ: 2021. DECEMBER 13. (HÉTFŐ)

Továbbjutás:

a második fordulóra a feladatsor megoldásában legalább 80%-ot elért csapatok kapnak meghívót 2022. január 10-ig.

Beküldési cím:

kreativtortenelem.pte@gmail.com

vagy postán

PTE BTK Történettudományi Intézet (7624 Pécs Rókus u. 2.)

A borítékra kérjük ráírni: *Kreatív Történelem* továbbá a *csapat* és az *iskola* nevét.

I. feladat:

Magyarország háború utáni sorsát első helyen a nemzetközi körülmények, döntően a győztes Szovjetunió határozta meg. Az 1945 januárjában a Németország ellen szövetségbe tömörült nagyhatalmak képviselőivel megkötött moszkvai fegyverszüneti egyezmény értelmében Magyarország nemzetközi jogi értelemben is megszállt országgá vált, területén – a lakosság számára is rendkívüli megterhelést okozva – a Vörös Hadsereg alakulatai állomásoztak. A fegyverszüneti egyezményben foglaltak betartására a nagyhatalmak képviselőiből Szövetséges Ellenőrző Bizottság (SZEK) alakult szovjet vezetéssel, melynek mandátuma a békeszerződésig (Párizs, 1947. február) szólt. E „csúcsszerv” hatásköre lényegében az élet minden területére kiterjedt, a pártok alakulásának engedélyezésétől az útlevélkérelmek elbírálásáig. Ebben a szuverenitáshiányos környezetben jöttek létre a magyar államiság új intézményei és kezdődött meg az ország újjáépítése. Az 1945 novemberében megtartott nemzetgyűlési választásokat követően megalakult koalíciós kormány számos demokratizáló intézkedést hozott, miközben a Vörös Hadsereg jelenlétét és a SZEK szovjet vezetésének támogatását kihasználva a Magyar Kommunista Párt – hol rejtőzködve, hol nyíltan – a politikai, a gazdasági és a kulturális életben is egyre meghatározóbb, társadalmi támogatottságát messze felülmúló befolyásra tett szert.

Szituáció: A békeszerződés közeledtével a SZEK képviselői irodáik bezárására, az ország elhagyására készülődnek. Az amerikai külügyminisztérium (State Department) a SZEK-nél működő diplomatáját jelentéstételre, egy *pro memoria* elkészítésére szólítja föl.

Feladat:

1. A diplomata bizalmas jelentésének megírása a politikai helyzetről Magyarországon, amelyben

- bemutatja és értékeli az aktuális erőviszonyokat
- az Egyesült Államok számára aggodalomra okot adó fejleményeket
- a közeljövő várható fejleményeit

Az érvek, a gondolkodásmód, és a stílus hiteles rekonstruálásához használjátok segítségül Borhi László forráskiadványát.

A szöveg terjedelme maximum 1200 leütés legyen.

2. A diplomata a jelentéséhez egy mellékletet is csatol, melyben az 1945. január és 1947. február közötti időszak legfontosabb eseményeit foglalja össze. Gyarmati György, Árkádia folyóiratban megjelent tanulmányát alapul véve készítsétek el ezt a dokumentumot egy tetszőleges grafikai rendező (táblázat, fürtábra, folyamatábra, gondolattérkép, poszter stb.) formájában!

A melléklet tartalmazza

- a gazdasági
- és a politikai élet főbb eseményeit
- illetve ezek egymással való kapcsolatát
- és társadalmi hatásait is!

A kivitelezés formáját és formátumát (papíralapú vagy elektronikus) rátok bízunk, legyenek kreatívak és ne feledjétek, hogy az ötletesség mellett az esztétikus kivitelezéssel is pontot gyűjthettek!

Adjátok meg a felhasznált szakirodalmat is, ügyeljétek a pontos bibliográfiai adatok feltüntetésére (szerző, cím, kiadó, kiadás helye és éve; internetes forrás esetén: szerző, cím, pontos link + letöltés dátuma).

FONTOS: minden beküldött lapon/tárgyon/fájlon/e-mailben és borítékon tüntessétek fel a csapat és az iskola nevét!

Értékelés:

I./1. A diplomata helyzetértékelése és előrejelzései (20 pont)

Szemponatok:

- a megadott 3 témára kitér,
- konkrét tényeket, eseményeket, személyeket és csoportokat mutat be, elemez, értékeli
- logikus következtetéseket von le, a prognózist megfelelően alátámasztja

I./2. Az összefoglaló melléklet (20 pont)

Szemponatok:

- a megadott 4 témára kitér
- logikus, áttekinthető elrendezés

- releváns tartalmi elemek
 - Stílus, megfogalmazás, illusztrációk (10 pont)
 - Kreativitás a kivitelezésben (10 pont)
 - A feladathoz ajánlott irodalom felhasználása és más felhasznált irodalom relevanciája, hivatkozások pontossága) (5 pont)
- Összesen megszerezhető: 65 pont**

Ajánlott irodalom:

Borhi László: *Magyar–amerikai kapcsolatok 1945–1989. Források*. Budapest, 2009. 13–30; 223–244. <https://tti.abtk.hu/kiadvanyok/kiadvanytar/borhi-laszlo-szerk-magyar-amerikai-kapcsolatok-1945-1989-forrasok>

Borhi László: Az amerikai diplomácia és a szovjet politikai-gazdasági térnyerés Magyarországon. *Történelmi Szemle* 35. (1993) 3–4. sz. 339–360.
https://tti.abtk.hu/images/kiadvanyok/folyoiratok/tsz/tsz1993_3-4/borhi.pdf

Borhi László: *Magyarország a hidegháborúban (A Szovjetunió és az Egyesült Államok között, 1945-1956)*. Corvina Kiadó, 2005.

Remény és realitás. Magyarország 1945. Szerk. Horváth Zsolt–Kiss Réka. NEB Hivatala, 2017. <https://kiadvanyok.neb.hu/hu/remeny-es-realitas-magyarország-1945>

Gyarmati György: A Rákosi-korszak – másképp szemlélésének – vázlata (1945–1956). In. *Magyarország a 20. században*. Szerk. Bánkuti Gábor–Dévényi Anna–Gözszy Zoltán. Kronosz Kiadó, Pécs, 2019. 49–74. (Árkádia Kiskönyvtár, Történelem 2.)
http://www.arkadiafolyoirat.hu/images/ok_pdf/ok_20_szazad_gyarmati.pdf

Gyarmati György: *Demokráciából diktatúrába 1945–1956*. Kossuth Kiadó, Budapest, 2010. 58–72. (Magyarország története 20.)

II. feladat:

Az '50-es években jóformán teljes foglalkoztatottság és megfeszített munkavégzés mellett is a nélkülözés vált a mindennapokat meghatározó tapasztalattá. A háztartások számára a "hiánygazdaság" körülményei között olykor a napi betevő előteremtése is logisztikai kihívást jelentett. Bizonyos árucikkek esetében a jegyrendszer határozta meg a lehetőségeket, a családi költségvetést rendszeresített „önkéntes” felajánlások is terhelték. A paraszti társadalom esetében a beszolgáltatás és a teljesíthetetlen adóterhek, az önálló gazdák ellen irányuló politikai kampány és terror tette lehetetlenné a tervezést.

Szituáció: A szűkös körülmények a bevételek és kiadások kreatív összehangolását igénylik.

Feladat:

Helyezkedj a háziasszony/háziúr szerepébe és vezess „naplót” a családi költségvetésről!

- A napló keletkezési ideje 1945 és 1956 közötti legyen, az időtartam lehet egy hét, egy hónap, vagy akár ennél hosszabb időtáv sporadikus bejegyzései.
- A napló minimum 10, maximum 15 bejegyzést tartalmazhat.
- Jegyezd föl az általános (élelmiszer, ruházat, „rezsi”) és a váratlan vagy rendkívüli kiadásokat! Tipp: Figyeld a sajtóban az akciókat, hirdetéseket, helyi lehetőségeket, stb.
- Jelenítsd meg a személyes igényeidet is!
- Egyes tételekhez fűzz kommentárt, gyűjts „mellékleteket” (pl. újságkivágás, élelmiszerjegy, stb.) is!

Mindezt úgy, hogy megjelenjenek a korabeli élet attribútumai, a korabeli hangulatok, ízlés, szokások, életmód, stb. sajátosságai. Tipp: a napló akkor lesz koherens, ha előbb kitalálsz a „karaktered”: vidéken élsz, vagy városban, mi a foglalkozásod, társadalmi helyzeted, stb.

A kivitelezés formáját és formátumát (papíralapú vagy elektronikus) rátok bízunk, legyenek kreatívak és ne feledjétek, hogy az ötletesség mellett az esztétikus kivitelezéssel is pontot gyűjthettek!

Adjátok meg a felhasznált szakirodalmat is, ügyeljétek a pontos bibliográfiai adatok feltüntetésére (szerző, cím, kiadó, kiadás helye és éve; internetes forrás esetén: szerző, cím, pontos link + letöltés dátuma).

Értékelés:

A „naplóban” megjelenő képi és/vagy szöveges tartalmi elemek, mellékletek (20 pont)

- korhű termékek, értékek, megnevezések
- életszerű és változatos költség típusok
- az egyes bejegyzések, kommentek utalnak a kor gazdasági és társadalmi viszonyaira

A „napló” kivitelezése, minőség, kreativitás (20 pont)

Összesen megszerezhető: 40 pont

Ajánlott irodalom:

Gyarmati–Botos–Zinner–Korom: *Magyar hétköznapiak Rákosi Mátyás két emigrációja között 1945–1956.* Minerva Kiadó, 1988.

Gyarmati György: *A Rákosi-korszak - Rendszerváltó fordulatok évtizede Magyarországon, 1945–1956.* Rubicon-ház Bt., 2013. 182–198.

Gyarmati György: *Demokráciából diktatúrába 1945–1956.* Kossuth Kiadó, Budapest, 2010. 58–72. (Magyarország története 20.)

Valuch Tibor: *Magyar hétköznapiak. Fejezetek a mindennapi élet történetéből a második világháborútól az ezredfordulóig.* Napvilág Kiadó, Budapest, 2013.

<http://real.mtak.hu/10217/1/Valuch%20book%20impr%201-348-1.pdf>

Ö. Kovács József: *A paraszti társadalom sorsfordulói Magyarországon 1945 után.* In. *Magyarország a 20. században.* Szerk. Bánkuti Gábor – Dévényi Anna – Gözsy Zoltán. Kronosz Kiadó, Pécs, 2019. 75–89. (Árkádia Kiskönyvtár, Történelem 2.)

http://www.arkadiafolyoirat.hu/images/ok_pdf/ok_20_szazad_okovacs.pdf

Minden beküldött lapon/tárgyon/fájlon/e-mailben és borítékon tüntessétek fel a csapat és az iskola nevét!

Ha kérdésetek van a feladatokkal kapcsolatban, írjatok a kreativtortenelem.pte@gmail.hu címre!